

ТРЕЋИ ЧИН

СЦЕНА ПРВА

Соба у замку

*(Улазе краљ, краљица, Полоније, Офелија,
Розенкранц и Гилденстерн.)*

КРАЉ: Зар не можете околишним путем
измамити му реч што је пометен,
што све своје мирне дане мучи грубо
тим немирним лудилом опасним?

РОЗЕНКРАНЦ: Признаје да се осећа растројен;
ал' зашто, то неће никако да каже.

ГИЛДЕНСТЕРН: Нити нам даје да га испитамо;
већ лудилом се вештим заклања
кад год бисмо хтели да га наведемо
на какво признање о правој стању.

КРАЉИЦА: Је ли вас лепо примио?

РОЗЕНКРАНЦ: Ко племић.

ГИЛДЕНСТЕРН: Али ипак зато врло усиљено.

РОЗЕНКРАНЦ: Склон питањима, ал' врло тврд у одговору на
наша питања.

КРАЉИЦА: Да л' сте га каквом забавом кушали?

РОЗЕНКРАНЦ: Десило се тако да смо неке глумце престигли
на путу; причасмо о њима;
и тад се као обрадово беше што чује о њима.
Ти су људи око двора, и, чини ми се, добили су налог
да довече пред њим представљају.

ПОЛОНИЈЕ: Јесте.

И молио ме да и вас позовем,
да видите и чујете ту ствар.

КРАЉ: Од свег срца. Врло ми је мило
што чујем да је томе наклоњен.

Господо добра, подстакните га ви
и даље на склоност спрам забава тих.
РОЗЕНКРАНЦ: Хоћемо, господару.

(Розенкранц и Гилденстерн излазе.)

КРАЉ: Драга Гертруда, остави нас и ти.
Позвали смо тајно Хамлета овамо
да се, као тобож, сусретне случајно
са Офелијом.
Њен отац и ја, уходе по праву,
бићемо ту да гледећ невиђени
можемо јасно судити и знати
по сусрету им, по понашању
његовом, је ли то љубавни бол,
ил' не, због чега пати.

КРАЉИЦА: Послушаћу.
А што се вас тиче, Офелија, желим
да ваша лепота буде срећни повод
Хамлетовог лудила; јер тад
имала бих наде да ће вам врлине
вратити га опет на редовни пут,
а на част и вама и њему.

ОФЕЛИЈА: Ја то и сама, госпо,
желела бих радо.

(Излази краљица.)

ПОЛОНИЈЕ: Офелија, прошетај овуда;
а вас, величанство, молим: склонимо се.

(Офелији.)

Ево, читај ову књигу, та привидна
побожност⁴⁵ нек ти оправда самоћу.
Због тога смо често за укор; јер то је

⁴⁵ Дао јој је молитвеник.

већ и сувише познато да лицем
на молитву спремним, изразом побожним,
пошећеримо и самог ђавола.

КРАЉ (за себе): То је и сувише истинито, вај!
Како дивно шиба савест моју сад овај укор.
Образ једне блуднице,
улепшан што је вештином мазања,
ружнији није испод маске своје
но моје дело под шареном речи.
О, терете тешки!

ПОЛОНИЈЕ: Чујем га, долази; склонимо се, краљу!

(Краљ и Полоније одлазе.)

ХАМЛЕТ: Бити ил' не бити? - питање је сад.
Јел' лепше у души трпети
праћке и стреле судбе обесне,
или на оружје против мора беда
дићи се, и борбом учинити им крај?
Умрети - спавати - ништа више - реци,
да спавањем се сврши срца бол
и хиљада животних потреса
и наследних месу, ето то је циљ
и предано му тежи ти. Умрети,
спавати - спавати - можда сањати!
Да, ту је чвор! Јер у том спавању
смртном какви би снови могли доћи
кад живота ово клупче одмотамо?
Ту морамо стати; то је обзир тај
што беди нашој продужава век!
Јер ко би подно светске шибе, руге,
неправде силних и злоставе гордых,
бол презрене нам љубави, насиља,
и обест власти, понижења која
од невредних трпи стрпљива заслуга -
кад сам себи можеш слободу да даш
и голим ножићем? Ко би вукао

товар, под умором живота стењући
и знојећи се да страх
не буну од нечег по смрти, до тајне
земље, с чијих међа још ниједан путник
вратио се није? То нам вољу збуну,
и чини да рађе подносимо зла
која су ту већ него да летимо
онима другим, непознатим још?
Тако свест страшљивце прави од свих нас;
и тако природној боји одлуке
бледило мисли да болешљив лик,
те предузећа велика и смела
отуда криво окрену свој ток
и губе име дела. - Али, мир! -
Лепа Офелија! - Вило, молитвама
помени све ми грехе.

ОФЕЛИЈА: Кнеже мој!

Давно вас не видех! Како сте?

ХАМЛЕТ: Покорно хвала; добро, добро, добро.

ОФЕЛИЈА: Ја имам, кнеже, ваших поклона,
и давно жељах већ да вам их вратим.

Примите их сада молим вас.

ХАМЛЕТ: Не, не;

ја вам нисам никад ништа дао.

ОФЕЛИЈА: Кнеже, ви добро знате то да јесте,

и то са тако нежним речима
да спомени беху драгоценији.

Без мириса сад су - узмите их натраг
јер племенитој души богат дар,
без љубави дружен - ништавна је ствар.

Ево, кнеже!

ХАМЛЕТ: Ха, ха! Јесте ли ви поштени?

ОФЕЛИЈА: Кнеже?

ХАМЛЕТ: Јесте ли леви?

ОФЕЛИЈА: Шта ваше господство мисли?

ХАМЛЕТ: Да, ако сте поштени и леви, ваше поштење не би требало да допусти вашој лепоти да се дружи с њим.

ОФЕЛИЈА: Зар може, кнеже, лепота имати бољег друштва од поштења?

ХАМЛЕТ: Да, наравно. Јер ће моћ лепоте пре претворити поштење, од оног што јесте, у подводачицу, него што ће снага поштења преобразити лепоту у нешто слично њему. То је некада био парадокс; али је сада доказано.
- Ја сам вас некад волео.

ОФЕЛИЈА: Заиста, кнеже, ви сте учинили да вам поверујем.

ХАМЛЕТ: Није требало да ми верујете. Врлина се не може тако примити на вашем старом деблу да му одузме сав задах. - Ја вас нисам волео.

ОФЕЛИЈА: Тим сам горе преварена.

ХАМЛЕТ: Иди у манастир! Зашто да рађаш грешнике? - Ја сам прилично сам поштен; па ипак бих себе могао оптужити за такве ствари да би боље било да ме мати никада није родила. Ја сам врло охол, осветољубив, славољубив, са више грехова што чекају на мој миг но што има мисли да их њима оденем, или маште да им дам облик, или времена да их изведем. Шта ће оваква створења, као што сам ја, да се шуњају између земље и неба? Сви смо ми овејани ниткови - сви! Не веруј ниједном од нас. Иди право у манастир! - Где вам је отац?

ОФЕЛИЈА: Код куће, господару.

ХАМЛЕТ: Затварајте врата за њим, да нигде не би могао играти будалу сем код своје куће. Збогом!

ОФЕЛИЈА: О, милостиво небо, помози му!

ХАМЛЕТ: Ако се удаш, даћу ти ову клетву за свадбени дар: Буди невина као лед, чиста као снег - нећеш измаћи клетви. - Иди у манастир, иди! Збогом! - Али ако баш хоћеш да се удаш, пођи за будалу. Јер паметни људи

знају врло добро каква чудовишта⁴⁶ правите ви од њих.

У манастир! Иди, и то брзо. Збогом!

ОФЕЛИЈА: Исцелите га, ви небеске силе!

ХАМЛЕТ: Слушао сам о вашој навици да се мажете. Бог вам је дао једно лице, а ви себи правите друго: ви скакућете, ви се увијате, ви шапућете, издевате имена божјим стварима из лакомислености, а правите се да је из незнања. Идите! Доста ми је. Полудео сам због тога. Ја кажем, нећемо више имати сватова. Они што су се узели живеће, сем једнога. Остали ће остати како су. У манастир, идите!

(Одлази.)

ОФЕЛИЈА: О, какав диван ту посрну дух!

То бистро око двора, војске мач,
та реч и језик мудрости и знања,
а цвет и нада лепе државе,
васпитања пример, огледало моде,
очима свима и узор и циљ -
све је то сада разорено, све!

А ја, најбеднија и најнесрећнија
од свију жена, што сам пила мед
заносне песме завета му свих -
сад гледам дивни, краљевски тај ум
ко раздешена звона промукао,
а несравњену, цветну младост ту
у лудилу свелу. И ја, бедна, вај!
После прошлих нада, гледам сав јад тај!

(Враћају се краљ и Полоније.)

КРАЉ: Љубав! Нису таква осећања та;
а говор му, мада помало без везе,
не личи на лудост. У његовој души

⁴⁶ Упореди *Отело*, IV, I, 63: „рогоња је чудовиште”.

има нешто над чим сета његова
седи и леже; и ја верујем
да би се из тога опасност излегла.
Да то спречим, брзо одлучих и реших
ево ово: Он ће у Енглеску, хитно,
да ненаплаћени данак наш потражи.
Можда ће море и предели страни,
и шаренило утисака моћи
из његовог срца истерати то
што се увукло у њега, о чему
мислећи стално мучи мозак свој,
и што га гони да буде ван себе.
Шта мислите ви о томе?

ПОЛОНИЈЕ: Биће добро.

Али ипак држим да извор,
почетак његове туге није ништа друго
до презрена љубав.

- Како је, Офелија?

Не мораш причати шта ти је кнез Хамлет
говорио: ми смо чули сами све.

- Краљу, чините што вам драго, али ако
држите за згодно, нек краљица, мати његова,
после представе и сама навали да
њојзи повери свој бол.

Нек буде сасвим отворена с њим;
а ја ћу се, ако допустите, скрити,
тако да чујем разговор њин.

Ако га она не прозре, тада га
у Енглеску шаљ'те, или га затвор'те
где ваша мудрост за најбоље нађе.

КРАЉ: Нека тако буде. Кад је племић луда,
на лудило треба мотрити му свуда.

(Одлазе.)

СЦЕНА ДРУГА

Велика дворница у замку

(Улазе Хамлет и неколико глумаца.)

ХАМЛЕТ: Молим вас, изговорите тај говор онако како сам вам ја показао, да вам готово клизи са језика. Али ако будете жвакали, као што чине многи ваши глумци, онда ће ми то бити исто тако пријатно као да сам општинском добошару дао да говори моје стихове. Па немојте сувише ни тестерисати ваздух рукама, овако; него будите у свему умерени. Јер и у самој бујици, бури, или, да тако кажем, вихору страсти, морате имати и показати мере, која ће то ублажити. О, како ме вређа до дна душе кад чујем каквог плећатог, разбарушеног клипана како у дроњке цепа неку страст, да би пробијао уши најјефтинијој публици у позоришту, која није ни за шта друго него за неразумљиве пантомиме или за галаму! Волео бих да ишибам таквог дрипаца који жели да превазиђе и самог Термаганта⁴⁷; такав је дрипац надиродио Ирода⁴⁸. Молим вас, избегавајте то.

ПРВИ ГЛУМАЦ: Ја јамчим за то вашој светлости.

ХАМЛЕТ: Али не будите ни сувише кротки, већ нека вас учи ваше рођено осећање мере: удесите радњу према речи, а реч према радњи, и нарочито се старајте да никада не прекорачите границе природе. Јер свака таква претераност промаши циљ глуме, чији је задатак, у почетку и сад, био и јесте, да буде, такорећи, огледало

⁴⁷ Термагант је сараценски бог, представљен у средњовековним хришћанским драмама као надмен силеџија. Он је велик хвалисавац, свађалица, убица, укротитељ или господар васионе, дете земљотреса и грома, брат смрти.

⁴⁸ Ирод је краљ Јудеје. У старим верским драмама представљен је као бучан, разметљив и надмен човек.

природе: да врлини покаже њено сопствено лице, пороку његову рођену слику, а самом садашњем поколењу и бићу света његов облик и отисак. Сад, ако се у томе претера, или не дотера, незналице ће се можда смејати, али ће паметнима бити врло мучно. А суд ових, ако допустите, мора претегнути читаво позориште првих. О, гледао сам игру неких глумаца, и слушао друге да их хвале, и то врло много, који, па да се не изразим простачки, нису имали ни нагласка крштене душе, ни хода крштеног, ни некрштеног, ни човечјег; него се то шепурило и урлало да сам помислио да је какав надничар природе направио људе, а није их направио добро, тако су наказно подражавали човечанству.

ПРВИ ГЛУМАЦ: Ја се надам да је то код нас углавном поправљено.

ХАМЛЕТ: О, поправите сасвим. И нека они што играју ваше будале не говоре више него што је за њих написано. Јер међу њима има и таквих који ће се сами смејати да би тиме натерали на смех и извештан број будаластих гледалаца иако је баш тада, можда, у питању какав важан тренутак радње. То је ружно, и код будале која се тим служи показује сажалења достојну амбицију. Идите; спремите се.

(Глумци одлазе. Улазе Полоније, Розенкранц и Гилденстерн.)

ХАМЛЕТ: Но, господине! Хоће ли краљ да чује овај комад?

ПОЛОНИЈЕ: И краљица такође, и то одмах.

ХАМЛЕТ: Па реците глумцима нека пожуре.

(Полоније излази.)

Хоћете ли му и вас двојица помоћи да их пожури?

РОЗЕНКРАНЦ и ГИЛДЕНСТЕРН: Хоћемо, кнеже.

ХАМЛЕТ: Ој, хој, Хорацио!

(Улази Хорацио.)

ХОРАЦИО: Ево ме, добри кнеже; на служби сам.

ХАМЛЕТ: Ти си најправеднији човек, Хорацио, са којим сам се икад дружио.

ХОРАЦИО: Мој драги кнеже!

ХАМЛЕТ: Не мислим да ласкам,
јер каквој бих се надао награди
од тебе што немаш другог прихода
до ведар дух што те храни и одева?
И зашто би се сиротом ласкало?
Нек заслађен језик лиже глупи сјај,
а колено свија свој услужни зглоб
тамо где корист следује ласкању.
Чуј ме. Откад ми мила моја душа
господарском поста у избору свом,
и откада уме људе делити,
твој избор за њу осигуран би.
Јер ти беше човек што носећи све
не трпи ништа, један што је примо
и ударе и даре судбинѐ
с једнаком хвалом. Благословен тај
код кога разум и страст тако стоје
да није само фрула на којој би
судбина могла свирати што хоће.
Дај ми човека што није роб страсти,
и носићу га у дну срца свог,
у срцу срца свога, као тебе.
Ал' сувише је о том. - Вечерас ће
одиграти се пред краљем представа,
једна је сцена у њој врло слична
околностима о којима ти причах
поводом смрти мог оца. Молим те,
кад видиш да се изводи тај чин,
ти с пуном пажњом духа посматрај мог стрица.
Ако његов скривени грех

не буде једним говором⁴⁹ откривен,
онда је дух, ког видесмо, нечастив,
а претпоставке моје црне су
ко ковачница Вулканова. Пази оштро,
а ја ћу упрети поглед свој
у његово лице, па ћемо заједно
удружити своје опаске за суд
о његовом изгледу.

ХОРАЦИО: Добро, кнеже.

Ако ми он, док се игра глума та,
украде ишта, и ја не приметим,
платићу целу штету.

ХАМЛЕТ: Долазе да играју.

Морам правити се луд.
Заузми једно место.

(Дански марш. Звук труба. Улазе краљ, краљица, Полоније,
Офелија, Розенкранц, Гилденстерн, друга господа и стража
са буктињама.)

КРАЉ: Како је сада наш синовац Хамлет?

ХАМЛЕТ: Изванредно добро, вере ми: на камелеоновој храни;
једем ваздух, кљукају ме обећањима.

Тако не бисте могли гојити ни копуна.

КРАЉ: Ја немам ништа с тим одговором. Хамлете,
те речи нису моје.

ХАМЛЕТ: Не, сад више нису ни моје. (Полонију.) Господине,
ви кажете да сте некад, на Великој школи, играли?

ПОЛОНИЈЕ: Играо сам, господару; и сматрали су ме за
доброга глумца.

ХАМЛЕТ: А шта сте приказивали?

ПОЛОНИЈЕ: Приказивао сам Јулија Цезара:
био сам убијен на Капитолу⁵⁰; Брут ме убио.

⁴⁹ Говором који је Хамлет написао.

⁵⁰ Ова грешка о месту где је Јулије Цезар погинуо налази се и у Шекспировом *Јулију Цезару*.

ХАМЛЕТ: Његова је улога била брутална. Убити га-
ко капитално теле! - Јесу ли глумци готови?

РОЗЕНКРАНЦ: Јесу, кнеже. Чекају вашу заповест.

КРАЉИЦА: Драги Хамлете, ходи овамо; седи крај мене.

ХАМЛЕТ: Нећу, добра мајко: овде је привлачнији метал.

ПОЛОНИЈЕ (краљу): О-хо! Чујете ли ово?

ХАМЛЕТ (спусти се код Офелијиних ногу):

Смем ли да легнем у ваше крило?

ОФЕЛИЈА: Не, господару.

ХАМЛЕТ: Хтео сам рећи, смем ли наслонити главу
на ваше крило?

ОФЕЛИЈА: Можете, господару.

ХАМЛЕТ: Мислите ли да сам мислио што ружно?

ОФЕЛИЈА: Ја не мислим ништа, господару.

ХАМЛЕТ: Лепа је то ствар лежати међу девојачким ногама.

ОФЕЛИЈА: Шта, кнеже?

ХАМЛЕТ: Ништа.

ОФЕЛИЈА: Ви сте весели, кнеже.

ХАМЛЕТ: Ко, ја?

ОФЕЛИЈА: Да, кнеже.

ХАМЛЕТ: О, боже мој, ја сам само један лакрдијаш. Шта би
човек могао боље радити него да буде весео?

Погледајте како весело изгледа моја мајка,
а мој отац је умро нема ни два сата.

ОФЕЛИЈА: Не, има двапут по два месеца, кнеже.

ХАМЛЕТ: Већ толико! Онда нек ђаво носи црнину; ја ћу се
обући у самуровину. Господе! Умро пре два месеца, па
још није заборављен? Онда има наде да успомена на
великог човека преживи његов живот за читаве пола
године. Али, Богородице ми, онда он мора зидати
цркве, јер ће иначе бити заборављен, као дрвени коњ
са мајске маскарade, чији је епитаф:

„Јер ој, јер ој;
Забрављен је дрвени коњ.”

(Обоа. Улазе лица једне пантомиме: краљ и краљица изражавају покретима љубав; она загрли њега и он њу. Она клекне пред њега, као да га уверава о својој љубави. Он је подигне и спусти главу на њено раме; легне на цветни бедем. Она га оставља кад види да је заспао. Утом се појављује неки човек, који скине краљу круну, пољуби је и наливши отрова у краљеве уши, излази. Краљица се враћа, и кад опази мртвога краља, гестовима изражава бол. Тровач се враћа са две или три неме личности, представљајући се да жали краља заједно са њом. Затим износе леш. Тровач проси краљицу, дајући јој поклоне. Изгледа као да се она с почетка гнуша ове понуде и да је против тога; али на крају прихвата његову љубав. Најзад излазе.)

ОФЕЛИЈА: Шта значи ово, кнеже?

ХАМЛЕТ: Богме, то је потајно недело, а значи несрећу.

ОФЕЛИЈА: Можда овај приказ представља заплет игре.

(Улази *Пролог*.)

ХАМЛЕТ: То ћемо дознати од овога. Глумци не знају чувати тајну. Они ће све испричати.

ОФЕЛИЈА: Хоће ли нам казати шта значи ово што смо видели?

ХАМЛЕТ: Хоће, а и све друго што бисте му ви показали да види. Немојте се ви стидети да му покажете, а он се неће стидети да каже шта је то.

ОФЕЛИЈА: Ви сте рђави, ви сте рђави, кнеже. Хоћу да слушам комад.

ПРОЛОГ: *Клањајући се пред милошћу, свију,
молимо за пажњу стрпљиву и тију,
за нас и за нашу трагедију.*

ХАМЛЕТ: Је ли то пролог или запис на каквом прстену⁵¹?

ОФЕЛИЈА: Кратко је, кнеже.

ХАМЛЕТ: Као женска љубав.

⁵¹ Записи на прстену, наравно, морали су бити кратки.

(Улазе два глумца: краљ и краљица.)

ГЛУМАЧКИ КРАЉ: Тријест пута Феб је обишао у лету
Нептунов вал и сфере нашем свету,
а позајмљени сјај месеца сјаше
пуних тридесет лета изнад земље наше,
откако нам даше свету везу јаку
у срцима љубав, а руке у браку.

ГЛУМАЧКА КРАЉИЦА: Још толико бројимо пут који обиђе,
пре но наша љубав своје гробу сиђе.
Али авај! Тебе тишти нека мора;
ниси више вес'о, као све доскора.
Стрепим за тебе; али због мог страха
ти својој стрепњи не поклањај маха.
Страх и љубав жене другови су верни,
обоје ништавни, или неизмерни.
Љубав ти доказах милоштама својим,
и кол'ко те волим, толико се бојим,
велику љубав ситне сумње плаше;
с нашим страхом расту и љубави наше.

ГЛУМАЧКИ КРАЉ: Скоро те већ морам оставити, драга;
осећам да живот напушта ми снага.
А ти ћеш вољена бити, поштована
у овоме свету; и једнога дана
добићеш можда нежног мужа...

ГЛУМАЧКА КРАЉИЦА: Ћути!
Издајом срца љубав ми не мути.
Проклета ако узмем другог мужа;
која уби првог, другом руку пружа.

ХАМЛЕТ (за себе): Пелен, пелен.

ГЛУМАЧКА КРАЉИЦА: Други брак још само
ниска корист спрема,
ал' љубав у њему свог удела нема.
Свога мртвог мужа други пут убијам
кад се око другог у постељи свијам.

ГЛУМАЧКИ КРАЉ: Верујем да мислиш што си рекла сада,
ал' одлука наша понајчешће пада.
Намера се као роб сећања јавља;
на рођењу јака, затим слаба здравља,
ко зелени плоди она је на грани;
а кад сазру, они падну необрани.
Човек заборавља - удес је то тужан -
да исплати дут свој, што је себи дужан.
И што у свом жару наумимо страсно,
кад жар прође, то је учинити касно.
Свака радост, туга, у напону страсти
и рођено своје дело упропасти;
а највећа радост и дубок бол где је,
радост зачас плаче, бол се часом смеје.
Свет није вечан: што се људи чуде
ако с другом срећом друга љубав буде?
Јер да ли - ту треба одговора дати -
љубав срећу или срећа љубав прати?
Падне ли силни, љубимац се скрива;
успе ли сиромах, злотвор му драг бива.
До данас је љубав следовала срећи;
јер богат ће увек пријатеља стећи;
а ко у нужди куша друга злога,
у злотвора одмах тај претвара тога.
Али кад сам поч'о, да свршим у реду:
воља нам и судба разним путем греду,
те намере наше увек се измене;
мисао је наша, ал' не мете њене.
Сад мислиш да нећеш другога узети,
ал' ће с мртвим мужем и та мисо мрети.

ГЛУМАЧКА КРАЉИЦА: Не дала ми земља хране, небо зрака;
не имала мира од дана ни мрака;
нек пред сваку моју наду очај стане;
будућност ми била ћелија апсане;
све недаће које лице среће кваре
нек ми сваку жељу гоне и сатаре;

пратила ме вечна казна кроз времена -
кад, удова једном, опет будем жена!

ХАМЛЕТ (*Офелији*): Ако сад прекрши заклетве!

ГЛУМАЧКИ КРАЉ: То је тешка клетва. Остави ме мало. Дух
ми је уморан. Мени је сад стало да се сном окрепим.

(Легне.)

ГЛУМАЧКА КРАЉИЦА: Сан ти мира дао;
а међу нас никад не ушао дух зао.

(Излази.)

ХАМЛЕТ: Како вам се, госпођо, допада ова ствар?

КРАЉИЦА: Чини ми се да та госпа сувише обећава.

ХАМЛЕТ: О, она ће одржати реч.

КРАЉ: Знате ли ви садржај тог комада? Да нема у њему
каквог злочина?

ХАМЛЕТ: Не, не! Они се само шале; трују се од шале. Нема
вам ту ни сенке злочина.

КРАЉ: Како зовете тај комад?

ХАМЛЕТ: Мишоловка. Како то, запитаћете? Па у преносном,
значању. Комад приказује једно убиство у Бечу: кнез
се зове Гонцаго⁵², његова жена Батиста. Видећете
одмах; зликовачка посла. Али шта мари? То се не тиче
нас, вашег величанства и мене; наша је савест мирна.
Кога сврби, нек се чеше; наша шија је читава.

(Улази Лукијан.)

ХАМЛЕТ: То је неки Лукијан, краљев синовац.

ОФЕЛИЈА: Ви сте, господару, драгоцени као какав хор⁵³.

⁵² Године 1538. војвода од Урбана оженио се девојком из породице Гонцаго; њега је убио Луићи Гонцаго насувши му отров у уво. Сасвим је вероватно да је Шекспир читао о овом убиству.

⁵³ Хор објашњава радњу драме, нпр. у Зимској бајци, Ромеу и Јулији, Хенрику V.

ХАМЛЕТ: Могао бих бити тумач између вас и вашег драгана
ако бих видео како се забављају лутке⁵⁴.

ОФЕЛИЈА: Ви боцкате, кнеже, ви боцкате.

ХАМЛЕТ: Стало би вас кукњаве док бисте ми отупели врх.

ОФЕЛИЈА: Све боље и горе.

ХАМЛЕТ: Све сте ви неверне супруге. - Почни, убицо!
Мани се тих одвратних гримаса, и почни. Хајде већ;
гракћући, гавран виче: освета!

ЛУКИЈАН: Црни смер, рука, отров, час згодан толико.

Помаже доба. Не види ме нико.
Ти, кобна смешо од поноћних трава,
што Хеката⁵⁵ трипут кле и учарава,
покажи сад чини моћ у пуној снази,
здрав живот одједном узми и зарази.

(Сипа отров у уво заспаломе краљу.)

ХАМЛЕТ: Отрује га у врту да му отме државу. Његово је име
Гонцаго. Та прича постоји, и писана је одабраним
италијанским језиком. Одмах ћете видети како убица
задобија љубав Гонцагове жене.

ОФЕЛИЈА: Краљ устаје!

ХАМЛЕТ: Шта, уплашен привидним пожаром!

КРАЉИЦА: Шта је мом мужу?

ПОЛОНИЈЕ: Прекините представу!

КРАЉ: Осветлите ми! Хајде!

СВИ: Буктиње, буктиње, буктиње!

(Излазе сви осим *Хамлета* и *Хораџија*.)

ХАМЛЕТ: Нек рањен јелен сузе лије:
нек игра јелен здрав!
Док један спава, други бдије -
такав је живот сав.

⁵⁴ Позориште лутака обично је имало тумача на позорници.

⁵⁵ Хеката је краљица пакла; она је и ноћна, аветињска богиња враџбина и мађије, богиња Месеца, Земље и Доњег света. У средњовековној демонологији она је вештица или чаробница.

Шта велите, господине мој? Зар ми ова песма, са шумом перјаница и с две розете у виду ружа из Дамаска на мојим ципелама на пређице не би донела чланство у каквој глумачкој дружини у случају да се моја преостала срећа буде понашала према мени као Турчин? А, господине?

ХОРАЦИО: Без сумње, с половином добити.

ХАМЛЕТ: Са целом, уверен сам.

Јер ти, о Дамоне драги, знаш
да је с краљевства овог отеран
Јупитер сам; а сада влада баш
прави, правцати - паун!

ХОРАЦИО: Требало је да направите слик.

ХАМЛЕТ: Добри мој, Хорацио, дајем хиљаду фунти да је свака реч духа истинита. Јеси ли приметио?

ХОРАЦИО: Сасвим добро, господару.

ХАМЛЕТ: Чим је пала реч о тровању?

ХОРАЦИО: Одлично сам уочио.

ХАМЛЕТ: А-ха! Дајте мало музике! Овамо те флауте!

Јер ако краљ не воли комедију,
онда он, јамачно, не воли ју-ију!
Овамо музику!

(Улазе Розенкранц и Гилденстерн.)

ГИЛДЕНСТЕРН: Допустите ми једну реч, добри господару.

ХАМЛЕТ: И читаву причу, господине, ако је по вољи.

ГИЛДЕНСТЕРН: Краљ, господару...

ХАМЛЕТ: Но, господине, шта је с њим?

ГИЛДЕНСТЕРН: Повукао се у своје одаје необично узрујан.

ХАМЛЕТ: Од пића, господине?

ГИЛДЕНСТЕРН: Не; биће од гнева, кнеже.

ХАМЛЕТ: Ви бисте паметније урадили да о томе известите његовог лекара. Јер ако бих му ја дао на чишћење, то би га можда бацило у још већи гнев.

ГИЛДЕНСТЕРН: Али, добри мој кнеже, уредите мало свој разговор, и не удаљујте се толико од онога што треба да вам кажем.

ХАМЛЕТ: Питом сам већ, господине. Кажите.

ГИЛДЕСТЕРН: Краљица ваша мати, која је у великој душевној утучености, послала ме је к вама.

ХАМЛЕТ: Ви сте ми добро дошли.

ГИЛДЕНСТЕРН: Не, добри кнеже; та учтивост није баш од најбоље врсте. Ако желите да дате здрав одговор, ја ћу извршити наредбу ваше матере; ако не, вашим опроштајем и мојим повратком окончаће се и мој посао.

ХАМЛЕТ: Ја не могу, господине?

ГИЛДЕНСТЕРН: Шта, господару?

ХАМЛЕТ: Да вам дам здрав одговор: мој дух је болестан. Али одговор који бих могао дати стоји на располагању вама, или тачније, као што кажете, мојој матери. Зато доста о том, па на ствар. Моја мати, кажете...

РОЗЕНКРАНЦ: Дакле, она каже да је њу ваше понашање зачудило и задивило.

ХАМЛЕТ: О, дивни сине, који умеш тако задивити своју мајку! - Али зар нема ништа што следује томе дивљењу моје матере? Говорите.

РОЗЕНКРАНЦ: Она жели да говори с вама у својој соби пре но што одете на спавање.

ХАМЛЕТ: Послушаћемо, ма била десет пута наша мати. - Имате ли још што да ми кажете?

РОЗЕНКРАНЦ: Кнеже мој, ви сте ме некад волели.

ХАМЛЕТ: Ја вас и сад волим, тако ми ових оруђа за крађу⁵⁶.

РОЗЕНКРАНЦ: Добри мој кнеже, шта је узрок вашем растројству? Одбијајући да своје јаде поверите својим

⁵⁶ Оруђа за крађу су руке. Црквени катехизам опомиње верне да чувају руке од крађе. Хамлет говори иронично и зато у суштини каже: „Ја вас и сад волим, тако ми ових лоповских руку.”

пријатељима, ви свакако пречите пут својој властитој слободи.

ХАМЛЕТ: Господине, мени је потребно унапређење.

РОЗЕНКРАНЦ: Како, то кад имате реч самога краља да ћете га ви наследити на престолу Данске?

ХАМЛЕТ: Да, али „до зелене траве” - пословица је мало застарела.

(Улазе глумци са фрулама.)

ХАМЛЕТ: А, фруле! - Дајте да видим једну. - Ви желите да будем с вама мало насамо. То ви непрестано облетате око мене, да ми нађушите траг, као да хоћете да ме натерате у клопку?

ГИЛДЕНСТЕРН: О, господару, ако је моја ревност одвећ дрска, онда је и моја љубав сувише непристојна.

ХАМЛЕТ: Ја то не разумем добро. Хоћете ли да свирате на овој фрули?

ГИЛДЕНСТЕРН: Не умем, кнеже.

ХАМЛЕТ: Ја вас молим.

ГИЛДЕНСТЕРН: Верујте ми, не умем.

ХАМЛЕТ: Преклињем вас.

ГИЛДЕНСТЕРН: Али ја не умем ни да је држим, кнеже.

ХАМЛЕТ: То је лако, као лагати. Прстима и палцем хватајте ове рупе, устима дувајте у њу, и она ће дати од себе најречитију музику. Ево видите, ово су рупе.

ГИЛДЕНСТЕРН: Али ја не умем да то доведем у склад, немам дара за то.

ХАМЛЕТ: Па видите какву тричаву ствар правите ви од мене. Ви хоћете на мени да свирате, хоћете да сазнате за мој кључ; хоћете да ми из срца ишчупате тајну; хтели бисте да учините да одјекнем од најнижег тона до врха своје скале. А ево овог малог инструмента у коме је диван глас и обиље тонова, па га ви ипак не можете натерати да проговори! До сто ђавола, мислите ли ви да се на мени може лакше свирати него на једној

фрули? Назовите ме којим хоћете инструментом; ви ме можете пипати, али не можете свирати на мени.

(Улази *Полоније*.)

ХАМЛЕТ: Бог вас благословио, господине!

ПОЛОНИЈЕ: Кнеже, мој, краљица би желела да говори с вама,
и то одмах.

ХАМЛЕТ: Видите ли ви онај облак који готово има облик
камиле?

ПОЛОНИЈЕ: Богами, заиста је налик на камилу.

ХАМЛЕТ: Чини ми се да личи на ласицу.

ПОЛОНИЈЕ: Леђа су му као у ласице.

ХАМЛЕТ: Или на кита?

ПОЛОНИЈЕ: Врло је сличан киту.

ХАМЛЕТ: Онда ћу одмах отићи матери? (За себе.) Ови ме
терају да глумим будалу до крајње границе мог
стрпљења. (Гласно.) Доћи ћу одмах.

ПОЛОНИЈЕ: Ја ћу јој то казати.

(Ислази.)

ХАМЛЕТ: Одмах је лако рећи. Идите, пријатељи.

(*Розенкранц, Гилденстерн и глумци излазе.*)

Аветно доба поноћи је сад,
кад гробље зја, а пако развејава
заразу светом. Сад бих врелу крв
могао пити, чинити грозоте,
да се дан стресе кад погледа то.
Али тихо! Хајдмо сада матери!
- О, срце моје, ти се не изроди;
нека у моје затворене груди
никад Неронов не провали дух.⁵⁷

⁵⁷ Неронов дух је матероубилачки дух. Он је убица своје мајке Агрипине. Агрипина је била Клаудијева жена; окривљена је да је отровала свог мужа и

Свиреп ћу бити, неприродан не;
из мојих уста ножеви ће ићи,
али у руци мојој нек не буду.
Језик и душа нек су лицемерни.
Ма кол'ко моје кидале је речи,
ти, душо, ипак такво дело спречи.

(Одлази.)

да је родоскврно живела са својим братом. Кад јој је, по наредби њеног сина Нерона, задат смртни ударац, узвикнула је на издисају: „Удри у трбух који је могао да роди такво чудовиште.”

СЦЕНА ТРЕЋА

Дворана у замку

(Улазе краљ, Розенкранц и Гилденстерн.)

КРАЉ: Ја га не волим; по нас је опасно
пустити лудости његовој ту власт.
Зато се спрем'те. Пуномоћ за вас
написаћу одмах, и он ће отићи
у Енглеску с вама. Наше достојанство
не може трпети ту блиску опасност
што из лудила му напредује тако свакога часа.

ГИЛДЕНСТЕРН: Спремићемо се.

Јер побожно је и свето старање
сачувати безброј људи који се
хране и живе од нашег величанства.

РОЗЕНКРАНЦ: Сваки појединац посебно је дужан
свом снагом и сваким оружјем духа свог
да себе од штете брани, а још више онај
од чије среће зависе животи многих.
Јер краљева смрт не долази сама,
него као вртлог одвлачи собом
све што јој је близу.

То је огроман човек, учвршћен
наврх највишег брега, на чијим је
паоцима огромним десет хиљада
ситнијих ствари приковано, стало;
па кад он падне, свака мала ствар
и ситан додатак дели страшни пад.
Никад краљев уздах није сам још осто
а да цео народ није тужан посто.

КРАЉ: Спремите се, молим, за тај хитни пут,
оковаћемо у ланце опасност
што сада хода одвећ слободно.

РОЗЕНКРАНЦ и ГИЛДЕНСТЕРН: Пожурићемо.

(Розенкранц и Гилденстерн излазе. Улази Полоније.)

ПОЛОНИЈЕ: Краљу мој, он оде к матери у собу.

Ја ћу се скрити иза застора,
да разговор чујем. Уверен сам већ
да ће га она изгрдити ваљано.
Јер ви сте рекли - и рекли сте мудро -
да ће добро бити да неко, сем мајке,
која би пристрасна по природи била,
са zgodног места разговор чује њин.
Будите ми здраво, господару мој.
Доћи ћу до вас пре нег легнете,
и казати вам што будем сазнао.

КРАЉ: Захваљујем вам, драги господине!

(Полоније одлази.)

Мој злочин трули: до неба му смрад
диже се, носећ најстарију клетву братоубиства.
Молитви не могу,
мада је желим колико и хоћу.
Јаку ми вољу јачи грех обара;
а ја, ко неко везан с посла два,
беспослен стојим не знајући где
да почнем, те оба занемарујем.
Па да је ова рука проклета
од братовље крви двапут одебљала,
зар добро небо нема доста кише
да је спере целу, да буде ко снег?
Чему милост доли да погледа грех?
Нема ли молитва ту двоструку моћ
да, пре но паднемо, предупреди пад,
и опрости онда кад паднемо већ?
Па погледај горе! Твој је прошло грех
али о, који би облик молитве
пристао за мене? „Опрости ми моје
гадно убиство!” - То не може бити;
јер ја и сада уживам користи
због којих ово убиство изврших:

своју круну, своју краљицу и власт.
Може ли когод опроштај да тражи,
а корист од свога злочина да држи?
На путима греха у овоме свету
позлаћена рука злочина још може
да измакне правди; и често се још
пљачком злочина купи закон сам.
Ал' тако није на небу. Ту нема врдања,
и ту се јавља сваки чин
у својој правој природи; а ми,
пред очима, лицем својих грехова,
приморани смо да признамо све.
Па онда? Шта ми остаје? Да кушам
шта покајање може ил' не може.
Ал' шта то вреди једноме који се
не може да каје? О очаја, беде!
О, срце црно ко смрт! О, ти душо
у мрежи, што се борећ за слободу
само још више заплићеш! Помоз'те,
анђели добри! Покушајте бар.
Савијте се, крута колена; а срце
са челичним жицама, омекшај
као жиле каквог новорођенчета!
Све још може кренути на добро!

(Клекне. Улази *Хамлет*.)

ХАМЛЕТ: На молитви је. Могао бих сад свршити;
и сад ћу свршити са њим.
Па онда, он у рај, а ја ћу бити освећен.
- О томе треба размислити.
Један ми зликовац оца убио,
и зато, зар, јединац син му ја
шаљем тог истог зликовца у рај!
О, то би била плата, награда,
а освета никад! Он уби оца мог
изненада, тешког од јела, са свима

гресима његовим силно набујалим,
једрог ко мај. И како с његовим
рачуном стоји, то зна само бог!
Ал' по мислима и знању смртника,
он тешко пати. Па зар сам освећен
кад му узмем живот сад, кад чисти душу,
и кад је готов и спреман за пут?

Не.

Стој, мачу, буди страшнијег замаха!

Кад буде пијан, заспао, у гневу,
у родоскврној сласти постеле.

У коцки, свађи, или ма коме чину
што трун спасења у себи не чува -

тад га обори: нек се петама
копрца к небу, нек му душа буде
проклета, црна као пакао

у који пође! - Моја мати чека. -

Лек ти овај муке продужиће; нека!

(Оде.)

КРАЉ (устајући): Речи би горе, али мисо оста доле.
Неће се к небу дићи речи голе.

(Одлази.)

СЦЕНА ЧЕТВРТА

(Улазе краљица и Полоније.)

ПОЛОНИЈЕ: Он ће сад доћи. Добро га укор'те.

Рец'те да му шале и одвећ су дрске;
и да сте га бранећ изложили се за њ
великом гневу. Сакрићу се ту.

Молим вас, будите отворени с њим.

ХАМЛЕТ (иза сцене): Мати, мати, мати!

КРАЉИЦА: Не брините за мене, ја вам јамчим то.

Склоните се; ја га чујем да долази.

(Полоније се сакрије иза застора. Улази Хамлет.)

ХАМЛЕТ: Но, мати, сад, у чему је ствар?

КРАЉИЦА: Хамлете, ти тешко увреди оца свог.

ХАМЛЕТ: Мајко, увредисте тешко оца мог.

КРАЉИЦА: Хајд! Ти будаластим језиком одговараш.

ХАМЛЕТ: Хајд, хајд! Ви питате језиком ме злим.

КРАЉИЦА: Хамлете, шта значи то?

ХАМЛЕТ: Па шта је сад?

КРАЉИЦА: Јеси ли заборавио ко сам ја?

ХАМЛЕТ: Нисам.

Вере ми, нисам; ви сте краљица,
и жена брата мужевљевог, да,
и - кам да нисте! - ви сте моја мати.

КРАЉИЦА: Но, онда ће други говорити с тобом!

ХАМЛЕТ: Но, но, ви само седите сад с миром!

Не смете се ни маћи. Нећете
отићи док вам не дам огледало,
у коме ћете видети се сва!

КРАЉИЦА: Шта хоћеш? Да нећеш да ме убијеш?

Упомоћ! Упомоћ!

ПОЛОНИЈЕ (иза завесе): Упомоћ! О-хој!

ХАМЛЕТ (извуче мач): Гле: пацови!

(Прободе завесу)

Мртав - за дукат! Мртав је.
ПОЛОНИЈЕ (иза завесе): Ах, ја сам убијен!

(Падне и умре.)

КРАЉИЦА: Ох, шта учини?

ХАМЛЕТ: Ја заиста не знам. Да није то краљ?

КРАЉИЦА: О, како је брз и крвав овај чин!

ХАМЛЕТ: Да, крвав чин, и скоро тако рђав

о, добра мајко, ко убити краља

па удати се за брата његовог.

КРАЉИЦА: Ко убити краља?

ХАМЛЕТ: Да, госпођо, то је моја реч била.

(Открије завесу и види *Полонија*.)

О, ти несрећна,

досадна, нагла будало, збогом сад!

Мишљах да си госа. Прими своју коб.

Сад видиш да бити одвећ ревностан

опасно је каткад. - Не ломите руке!

Мирно! Седите! Ломићу вам срце.

Јер тако ће бити, ако је од грађе

осетљиве, ако навика проклета

није од њега челик створила,

да тврђава буде против осећања.

КРАЉИЦА: Шта учиних да у грубој вици тој

свој језик пушташ против мене ти?

ХАМЛЕТ: О, учинили сте чин што брља нежност

и румен скромности, а врлину сву

у лицемерност претвара, што скида

са светлог чела чисте љубави

ружу⁵⁸, а у њега усађује чир!

Што од венчаних заклетави прави

подвале гнусне ко коцкарска лаж!

⁵⁸ Ружа је симбол савршенства и невиности.

О, такво дело што из тела брака
чупа саму душу, а од слатке вере
прави само пусту збрку бесмислица!
Лице се неба румени, и сама
та чврста, тешка земља с тужним лицем
болна је срцу, ко пред страшни суд
због тога чина.

КРАЉИЦА: Авај! Какав чин,
што већ урла, грми у прологу свом?

ХАМЛЕТ: О, погледајте ту слику, и ту -
ликове верне два брата. — Гледајте
на веђама овим ту милошту сву
косе Аполона, чело самог Јова,
Марсово око, што прети и влада,
а држање као гласника Меркура
што сиђе баш на вис што небо љуби
тај спој и облик, где је сваки бог
по један печат утиснуо свој,
дајући свету јемство за човека!
То је био муж ваш. - А гледајте сад
то је сада муж ваш: тај метиљав клас
што кужи здравог брата. Имате ли очи?
Зар не хтесте да се храните
на овој лепој гори, рад товљења
у овом глибу? Ха! Имате л' очи?
Не рец'те ми: то је љубав. Јер у вашем
добу је плима крви укроћена и ниска;
она се управља по суду.
А какав је могућ између њих суд?
Осећања, свакако, имате -
иначе не бисте ни имали жељу -
ал' осећање је то, збиља, узето.
Јер ни лудост толико не би забасала
нит лудилу разум тол'ко био роб,
па да од њега не остане трун
за избор у оваквој разлици!

Који вас тако заварао враг,
као у жмури? Да л' очи без дражи,
ил' драж без ока, ил' уво без вида,
без помоћи руке, ил' мирис без свега?

Ни болни део једног здравог чула
не би се мого тако варати.

О, стиде, где ти је румен? Паклу, ти бунтовни,
кад се умеш бунити

костима матроне - нека буде тад
врлина врелој младежи ко восак,
и нек се у огњу сопственоме стопи!

Нек нема стида, кад нагона жар
вуче, јер гори силно и мраз сам,
а разумом се воља подводи!

КРАЉИЦА: О, не говори више, Хамлете,
ти моје очи мојој души свраћаш,
где видим тако мрке, црне мрље,
што никад боју изгубити неће.

ХАМЛЕТ: У смрдљивоме зноју живети
постеље масне, сладити се ту,
и парити у свињцу поганом...

КРАЉИЦА: О, не говори више; речи те
ко ножеви ми продиру у слух.
Хамлете слатки, доста!

ХАМЛЕТ: Један лупеж,
један убица, тај гад, ни дваести
део десетка вашег првог мужа;
та спрдња од краља, тај кесарош
државе ове, царства, што је укро
с полице скупу дијадему ту
и метно је у свој џеп.

КРАЉИЦА: О, немој више!

ХАМЛЕТ: Та закрпа и дроња од краља!

(Улази Дух.)

О, заштитите ме, закрилите ме ви,
чувари неба! - Шта би желео
вам милостиви лик?

КРАЉИЦА: Ах, он је луд.

ХАМЛЕТ: Не дође л' да кориш спорог сина свог
што, пустив да прође и време и гнев,
пропустио је хитно извршење
аманета твога страшнога? О, кажи!

ДУХ: Не заборави! - Ја те походим
да изоштрим само отупели ти смер.
- Ал' види чуђење на матери твојој.
О, стани измеђ ње и њене душе
која се бори. Код најслабијих
убражења најјаче дејствују.
Говори јој, Хамлете.

ХАМЛЕТ: Како сте, госпођо?

КРАЉИЦА: Авај, како си ти, који очима
упиреш у ништа, и што разговараш
са бестелесним овако ваздухом?
Кроз очи твоје дух твој дивље звере,
и ко на узбуну заспали војници,
твоје полегле косе, као живе,
одскочиле су страшећи успавано.
О, добри сине, на огањ и жар
растројства свог стрпљење хладно кропи.
На кога гледаш?

ХАМЛЕТ: На њега, на њега!

Гледајте му поглед што бледим сјајем сја!
Здружени тако, то биће и лик
осетљивим би учинили кам.
О, не гледај ме, да тим жалосним
изгледом чврст ми не измениш план;
да чин мој боју не би губио,
а сузе, место крви, грунуле!

КРАЉИЦА: Ко ме то говориш?

ХАМЛЕТ: Зар ништа не видите?

КРАЉИЦА: Ништа баш; иако видим добро све.

ХАМЛЕТ: И не чусте ништа?

КРАЉИЦА: Ништа, осим нас.

ХАМЛЕТ: Ха! погледајте како се открада
мој отац, у оделу, као жив!
Гледајте, ено, излази на врата!

(Дух излази.)

КРАЉИЦА: Ово је само мозга твога створ.

А лудила самог изум је то вешт,
то бестелесно биће.

ХАМЛЕТ: Лудило!

Било ми куца правилно, ко ваше,
и ствара исту, здраву музику.

Мој говор није био лудило.

Испитајте ме, па ћу целу ствар
поновити вам од речи до речи;
а лудило би морало да скреће.

- Мати, тако вам вечне милости,
не мећ'те на душу лажни балсам тај,
да је ово моја лудост, не ваш грех.

То покожицом рану ће превући,
док прљава трулеж, ровећи под њом,
невиђено кужи. Повер'те се небу:

покајте што је прошло; избегните
што ће да дође; и не љубрите
тај коров, да не би јаче бујао.

Опростите ми моју проповед,
јер у ово време гнојаво од греха,
врлина мора порок молити
за опроштај; треба пред њим да се свија,
молећи да му чини добротинство.

КРАЉИЦА: О, Хамлете, срце надвоје ми цепаш!

ХАМЛЕТ: О, одбаците му половину гору,
па с оном другом живите чистије.
Добру ноћ! Ал' моме стрицу не идите

у постељу, него пригрл'те врлину,
ако је немате. Чудовиште то,
што навиком зову, која ждере сва
осећања наша, тај враг обичаја,
анђео је ипак, што уме да да
радњама добрим и лепим ливреју
и одело што ће стајати им добро.
Уздржите се ноћас, па ће тад
идућег пута бити вам већ лакше;
уздржите се, па затим још лакше.
Јер навика скоро жиг природе мења,
па укроти врага, или га избаци
чудноватом снагом. Још једном: лаку ноћ!
Па када се будете покајали,
ја ћу затражити благослов од вас.
А што се овог тиче,

(Показујући на *Полонија*.)

жао ми га.

Али се небу тако свидело
да њега мноме казни, мене њим,
да бих му био и слуга и бич.
Сахранићу га лепо, и за смрт
његову ја ћу одговарати.
Тако. И опет: лаку ноћ! Ја морам
да будем свиреп да бих добар био.
Зло је почело, а горе још чека.
Још једну реч, о госпо!

КРАЉИЦА: Шта да радим?

ХАМЛЕТ: Само не ово што вас молих ја,
нека вас опет надувени краљ
у постељу вуче и за образ штита,
и назива својим мишем; пустите га
да за некол'ко смрадних пољубаца својих,
ил' прстима вас милујући клетим
по врату, сазна тајну; па изреч'те

како ја, у самој ствари, нисам луд,
већ да сам само луда из лукавства.
Добро би било да му то кажете.
Ко би, сем краљице, тако лепе, умне,
овако важне ствари сакрио
од једног жапца, мачка, слепог миша?⁵⁹
Ко би то могло? Ал' упркос свести
и тајне, отвор'те кавез наврх куће,
пустите птице, па ко славни мајмун,⁶⁰
огледа ради, у кавез уђите,
и сурвавши се изломите врат!

КРАЉИЦА: Веруј, ако су речи само дах,
а дах опет душа, да ја немам душе
да издахнем оно што си ми ти реко.

ХАМЛЕТ: Морам у Енглеску. Знате ли већ то?

КРАЉИЦА: Ах, то сметнух с ума! Тако је решено.

ХАМЛЕТ: Печате већ писма. Два ми школска друга -

верујем им као змији у процепу -
заповест носе. Они морају
да прокрче пут мој и да ме одведу
неваљалству. Нека тако буде. Биће
весело када инжењер полети
сопственом бомбом увис. Биће тешко
ал' ја ћу копати један аршин дубље
од њених мина па ћу их бацити
на Месец. Биће врло пријатно
два лукавства на путу сукобити. -
Овај ме човек гони на паковање⁶¹; у суседну собу

⁵⁹ Веровало се да се духови, који служе вештицама и знају њихове тајне, појављују у облику жабаца, мачака или слепих мишева. Жабац је асоциран са отровом, мачак с похотом, а слепи миш са слепилом.

⁶⁰ Прича о славном мајмуну је заборављена и сад се за њу не зна. Али, судећи по Хамлетовим речима, њен сиже је отприлике био ово: Мајмун је однео кавез с птицама наврх куће, случајно га отворио и птице су излетеле; он је помислио да ће и сам моћи полетети ако уђе у кавез и искочи из њега. Тако је и урадио и сломио врат. Наравоученије за краљицу је: ако издаш тајну, и ти ћеш пропасти.

⁶¹ Хамлет сматра да ће Полонијева смрт убрзати његов одлазак.

одвући ћу леш. Добру ноћ, мати! - Овај саветник озбиљан, ћутљив, кротку има ћуд, а за живота би брбљивац луд. Хајде, господине, да с вама свршим већ. Добру ноћ, мати!

(Излазе на разне стране. *Хамлет* вукући *Полонија*.)